

ENFORTIMENT DEL ROL DELS DOCENTS EN EL MÓN CANVIANT

Pere Polo

Que l'educació és una eina de futur queda demostrat per les innombrables conferències i seminaris que, com el que actualment s'està desenvolupant a Madrid: "La Educació del segle XXI" i el tema tractat en la 45a Conferència Internacional d'Educació que es va celebrar a Ginebra del 30 de setembre al 5 d'octubre.

La UNESCO va encarregar a una comissió, presidida per J. Delors, l'elaboració d'un informe sobre l'Educació per al segle XXI.

La Conferència Internacional de Ginebra fou precedida de cinc reunions preparatòries en les que s'analitzà la situació del professorat en les distintes regions així com la formulació de distintes propostes per a la seva posterior discussió.

Les reunions regionals varen estar d'acord sobre les tendències i preocupacions principals respecte del professorat que podem reunir en:

- Necessitat d'avançar la professionalització de la vocació educativa, així com un major compromís i responsabilitat de part del professorat.

- Un deteriorament de les condicions socials del professorat.

- Un deteriorament de les condicions de treball, incloent-hi el salari en termes reals i, a vegades, en termes nominals.

Les reunions nominals se celebraren a:

- Regió Africana: Dakar - Senegal, 11/13 de març de 1996.

- Àsia Pacífic: Bangkok - Tailàndia, 18/19 d'abril de 1996.

- Emirats Àrabs: Emirats Àrabs Units,

8/10 d'abril de 1996.

- Regió Europea: Polònia - Varsòvia, 25/26 d'abril de 1996.

- Amèrica Llatina i el Carib: Kingston - Jamaica, 13/17 de maig de 1996.

Després de tot aquest procés, la comissió presidida per J. Delors va elaborar un informe i encara avui només existeixen les versions anglesa i francesa (pròximament en sortirà la traducció espanyola) degut a la seva importància i interès gràcies a la UNESCO i a la Internacional de l'Educació (IE) en podem donar les seves línies essencials.

Ara que la humanitat es troba en el llindar del segle XXI, la reflexió i els debats sobre el seu futur cobren major intensitat.

La interdependència cada vegada major de pobles i nacions està creant les condicions per a una cooperació internacional sense precedents, però, a la vegada, posa de manifest la complexitat i problemes que amenacen en tot moment les diferents fites aconseguïdes.

Les exigències en matèria d'educació són cada vegada més imperioses ja que en gran mesura el progrés de la humanitat depèn d'ella.

Les qüestions primordials manifestades han estat:

- La capacitat dels sistemes educatius per convertir-se en una faceta clau del desenvolupament. Per això és necessari que l'educació contribueixi a la formació d'una mà d'obra qualificada i creadora. A més a més, també és necessari que l'educació faci progressar els coneixements de tal manera que el desenvolupament econò-

mic vagi paral·lel amb el control responsable de l'entorn físic i humà; i per últim, l'educació ha de ser capaç de formar ciutadans arrelats en les respectives cultures i oberts als altres.

- Adaptació dels sistemes educatius a l'evolució de la societat. Però, ¿com es pot preparar el canvi davant la inseguretat creixent que ens planteja grans interrogants i que a la vegada no desestabilitza, ja siguin valors individuals o socials, familiars, situació de la dona, llocs de les minories, problemes medioambientals, etc.?

L'educació ha de tenir en compte un conjunt de valors interdependents i en constant evolució:

- Les relacions entre el sistema educatiu i l'Estat. Quines funcions ha de tenir l'Estat, traspàs de poders a comunitats autònomes, ensenyament públic-ensenyament privat, quina relació, quin paper han de jugar, etc.

- I per últim, la difusió dels valors d'obertura als altres i d'enteniment mutu. En una paraula, que cada individu aprengui a dialogar millor.

La Comissió s'ha trobat com un taló de fons comú: les tres grans crisis actuals: economia, ideologia i moral. També tres problemes transversals:

1. La repercussió dels mitjans de comunicació en els sistemes educatius actuals.

2. El futur de la funció docent.

3. Els sistemes que s'han de crear i els recursos necessaris per a ells.

La Comissió ha assenyalat com a pilars de l'educació:

- Aprendre a conèixer.

- Aprendre a actuar.

- Aprendre a viure junts.

- Aprendre a ser.

Aprendre a conèixer. Donada la rapidesa en què es produeixen els canvis tants científics com econòmics, és necessari conciliar una cultura general suficientment àmplia amb la possibilitat d'aprofundir en un reduït nombre de matèries. Aquesta cultura general és el passaport par a una educació permanent.

Aprendre a actuar. Més enllà de l'aprenentatge d'un ofici o professió convé adquirir competències que permetin de fer front a noves situacions i ens facilitin el treball en equip front a l'individualisme actual. Hem de potenciar diferents formes possibles d'alternança entre l'escola i el treball.

Aprendre a ser. El segle XXI exigirà a tots una major capacitat d'autonomia, de judici i de responsabilitat personal en la realització del destí col·lectiu.

Aprendre a viure junts. Es tracta de crear una nova mentalitat que ens impulsi a realitzar projectes comuns que ens permetin sortir del perillós cicle del civisme o de la resignació.

El concepte d'una educació que duri el que dura la vida, però és precís redefinir i ampliar el concepte d'educació permanent. Aquesta educació ha de ser una construcció constant de la persona humana, del seu saber i de les seves aptituds, però també de la seva capacitat de judici i acció.

Convé que l'escola inculqui en aquesta societat el desig i el plaer d'aprendre, la capacitat d'aprendre a aprendre, la curiositat intel·lectual. No hi ha res que pugui substituir la relació entre l'alumne i el mestre.

La combinació de l'ensenyança clàssica i dels enfocaments extraescolars han de permetre que els nins i les nines tinguin accés a les tres dimensions de l'educació: ètica i cultural; científica i tècnica; econòmica i social.

La Comissió ha constatat que una de les principals dificultats que es troba la reforma rau en les polítiques a favor dels joves i adolescents en sortir de l'ensenyança primària.

Avui en dia, nombroses crítiques i grans frustracions fan referència a l'ensenyança secundària, ens hauriem de demanar: No serà que la reflexió sempre l'ha descuidada? Els alumnes augmenten, els programes segueixen encallats. Els governs al·leguen problemes econòmics.

La massificació que s'observa en els països rics fa que la selecció deixi molts de

joves fora de l'ensenyança abans d'obtenir un diploma reconegut i estan, per tant, en una situació desesperada, tota vegada que no gaudeixen de l'avantatge del títol ni posseeixen com a contrapartida una formació adaptada a les necessitats del mercat de treball.

La Comissió ha posat esment en la necessitat d'un enfocament a més llarg termini per tal que les reformes indispensables resultin eficaces. L'excés de reformes anul·la la seva eficàcia, ja que no dona temps al sistema per a què tots els agents estiguin en condicions de participar-hi.

Segons la comissió, tres agents principals contribueixen a l'èxit de les reformes educatives:

1. Les autoritats públiques.

45a Conferència Internacional de l'Educació. Ginebra, Setembre 1996

2. La comunitat internacional.

3. El diàleg de la comunitat escolar amb les autoritats públiques.

La participació de la comunitat educativa i de les distintes associacions, sindicats, etc. en l'evolució de les necessitats, a través del diàleg amb les autoritats polítiques, constitueix una etapa essencial.

No hi ha reforma que pugui tenir èxit sense la participació del professorat. El perfeccionament del sistema educatiu exigeix

que els polítics assumeixin totes les seves responsabilitats. No poden deixar que les coses marxïn per elles mateixes com si el mercat fos capaç de corregir els defectes. Pertany a les autoritats públiques el deure de plantejar clarament les opcions i, després d'una llarga concertació amb tots els interessats, triar una política pública que posi les bases i estableixi els eixos del sistema i garanteixi la seva regulació en càrrec de les adaptacions necessàries.

El principi d'igualtat d'oportunitats ha de determinar totes les decisions que es prenguin.

La Comissió també va formular una sèrie de recomanacions relatives a una política activa en favor dels joves i els majors; que un percentatge mínim de l'ajuda

al desenvolupament (una quarta part) es dediqui a finançar l'educació; al desenvolupament de l'intercanvi entre deute i educació per tal de compensar els efectes negatius que sobre la despesa pública, amb la finalitat educativa, han tingut les polítiques d'ajust i que es difonguin les noves tecnologies en tots els països per evitar que s'obri un nou fossat entre els països pobres i els països rics. □